

Història de Catalunya

Per Joan Soler i Amigó
(Ed. Seix Barral, Barcelona 1978)

Il·lustracions de Josep Vinyals
(Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, 1933)

Veles de naus a la badia de Roses

A Catalunya, aquesta terra oberta al mar i carenada de muntanyes, començaria d'arrelar la vida d'uns homes, una bella aventura. Els infants, un bon dia, arribarien a veure les veles de naus a l'horitzó lluent.

Són vinguts de Massàlia –que ara avui és Marsella–, una colònia de grecs, i duen mercaderies. Pobles del mateix mar, de la Mediterrània, han varat les seves naus a la costa brava, vorejada de pins. Les gavarres dels nadius, a força de rem, els han sortit a rebre, potser un xic recelosos. Els nouvinguts són pacífics, i també prou astuts, vénen a comerciar, i els ibers hi tenen molt a aprendre.

Teixits, ceràmica, productes cars i estranys, filigranes i joies, a canvi d'oli i blat, i de vi del país, de metalls valuosos. Improvitzen uns encants, planten parades, pregonen el gènere, bescanvien.

El clima és dolç, la gent pacífica, la terra és abundosa, el paisatge és un acolliment per als mariners marxants, i les tramuntanes deixen un cel molt clar. Aquell mercat improvitat ja no es desapararà. Empòrion –que en la parla dels grecs vol dir “mercat” i ara en diem Empúries– va ser una bonica, assolellada ciutat grega vora del mar de tots, fa dos mil cinc-cents anys, a la badia de Roses.

Unes cases petites, molt netes, amb el sòl de mosaic, arrengrades en carrers estrets, amb els esvelts xiprers, signe d'hospitalitat, i el temple porticat, i la plaça al bell mig voltada de columnes: allà es compra i es ven, allà es parla de tot, que els grecs són gent a qui agrada de fer vida al carrer. Els emporitans, aviat empordanesos, han après costums grecs i tota una cultura. Com a bons comerciants, van ensenyar-los l'ús de la moneda, que abans només intercanviaven productes. Com a destres artesans, el torn de terrisser, que abans tot ho modelaven amb les mans. Com a mediterranis, el cultiu de la vinya i l'olivera.

Han après una forma d'escriure: l'alfabet, fent correspondre un signe a cada so. Un estil de parlar, amb sentit i amb respecte: el diàleg. Un art de mesura humana, amb belles i proporcionades escultures, com aquella d'Asclepi, o aquell tors d'Afrodita, que es conserven avui a Barcelona, al Museu Arqueològic. Terrissa negra i roja amb històries de déus, de guerrers, de danses i olimpíades.

Tota una civilització de valors humanistes: el gust de la veritat i l'harmonia i un bell sentit del seny; la recerca del perquè de la vida i les coses, la filosofia, el pensament lliure dels primitius prejudicis. Les ciències, com una agosarada coneixença, sense mites ni pors, de la naturalesa i del valor dels nombres: la matemàtica, la física, l'astronomia... i el conreu de la poesia i de les bones lletres. La música, i la dansa: diuen si la sardana ens va venir dels grecs. El goig de la bellesa. I el respecte ordenat en les relacions entre homes lliures: la democràcia, com a organització política de la convivència en la ciutat. Si n'hem après dels grecs! Si els n'hi devem de coses...

